

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Nasreddin Hoca'ya İlişkin Algıları*

*Yasemin BAKI***

Öz

Bu araştırmada, Türkçe öğretmen adaylarının, Türk kültüründe mizah ve eleştirel düşünmenin nirengi noktası olan Nasreddin Hoca'ya ilişkin algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde olgu bilim deseni kullanılarak yürütülen bu araştırmada; seçilen duruma ilişkin katılımcıların belirlenmesinde nitel araştırmalarla özdeşleşmiş, amaçlı örneklemenin başlıca türlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemiyle gerçekleştirilen araştırma, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören 40 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, katılımcıların "Nasreddin Hoca" kavramına ilişkin algılarının belirlenmesi amacıyla alan yazında "metafor" olarak adlandırılan nitel veri toplama aracı kullanılmıştır. Metafor Belirleme Formunun (MBF) hazırlanmasında, alan yazında metaforların bir araç olarak kullanıldığı araştırmalar incelenmiştir. Bu araştırmalardan hareketle oluşturulan formun giriş bölümünde "metafor" kavramına ilişkin kısa bir açıklama ve metafor örneklerine yer verilmiş, araştırmacının amacı açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Formun ikinci bölümünde ise katılımcıların "Nasreddin Hoca" kavramına ilişkin algılarını tespit etmek için "Nasreddin Hoca..... gibidir, çünkü ..." ifadesindeki boşlukları doldurmaları istenmiştir. Bu kavramlara ilişkin bir sorudan oluşan formda katılımcılardan, her bir kavrama ait beş adet metafor ve bu metaforlara ilişkin benzetme yönlerini de ifade etmeleri istenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde nitel analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmış olup analizler sonucunda elde edilen kod ve temalara ilişkin veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS programıyla analiz edilmiştir. Bu analizler sonucunda elde edilen bu verilere ilişkin katılımcıların frekans (*f*) ve yüzde (%) değerleri, oluşturulan temalara göre sınıflandırılarak bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda *Kültür Elçisi, Güldüren Düşünce, Bilge, Pusula, Döner Ayna, Sonsuz Kelam, Cevher* olmak üzere toplam yedi kavramsal kategori oluşturulmuş, Türkçe öğretmeni adaylarının Nasreddin Hoca'ya ilişkin algılarının olumlu olduğu ve Hoca'nın düşünce dünyasını yansıttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Bilge, kültür elçisi, metafor, Nasreddin Hoca, Türkçe öğretmeni aday

The Perceptions of Prospective Turkish Teachers regarding Nasreddin Hodja

Abstract

This research aimed to determine the perceptions of prospective Turkish teachers regarding Nasreddin Hodja who epitomizes humor and critical thinking in the Turkish culture. This study was carried out, using the phenomenology design which is a form of qualitative research, and, in determining the participants, convenience sampling, which is one of the main types of purposeful sampling identified with qualitative research, was used. The study, which used this sampling

* Bu araştırma, 30.09.2016-02.10.2016 tarihleri arasında düzenlenen Uluslararası Nasreddin Hoca Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi/Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, ysmnbaki@gmail.com.

method, was carried out with the participation of 40 prospective teachers who studied in the Turkish Language Teacher Education Department of Recep Tayyip Erdogan University. During data collection, a qualitative data collection tool, referred to as "metaphor" in the literature, was used in order to determine the participants' perceptions of the concept of "Nasreddin Hodja". In the preparation of the Metaphor Determination Form (MBF), studies conducted on the use of metaphor as a tool in the literature were surveyed. In the introduction part of the form which was created based on literature survey, a brief explanation on the concept of "metaphor" and metaphor examples were given, and the purpose of the study was clearly stated. In the second part of the form, participants were asked to fill in the blanks to complete the sentences "Nasreddin Hodja is like Because..... ." in order to determine their perceptions of Nasreddin Hodja. In the form of a question about these concepts, participants were asked to express five metaphors for each concept and their methods of analogy regarding these metaphors. In the analysis of the data obtained in the research, content analysis was used from among the qualitative analysis techniques, and the codes and themes obtained as a result of the analyses were transferred into the computer environment and analyzed, using the SPSS program. The frequencies (f) and percentages (%) of the participants obtained as a result of these analyses were classified according to the themes that were created, and the interpretation of the findings was tabulated. As a result of this research, seven conceptual categories: Cultural Ambassador, Amusing Thought, Wise, Guiding Compass, Rotating Mirror, Infinite Word, and Resource were formed. It was concluded that the perceptions of prospective Turkish teachers regarding Nasreddin Hodja were positive and reflected Hodja's perspective.

Keywords: Wise, cultural ambassador, metaphor, Nasreddin Hodja, Prospective Turkish teacher

Giriş

Türkçe öğretiminin genel amacı; öğrencilerin milli, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; milli duygu ve düşüncelerini güçlendirmek; Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla milli ve evrensel değerleri tanıtılmalarını sağlamaktır (MEB, 2015). Bir kültür ve beceri dersi olan Türkçe dersi, metin merkezli bir eğitim anlayışına dayanmaktadır. Bu bağlamda ana dil öğretiminde ilk sırada yer alan öğretim materyallerinden olan ders kitaplarının ana malzemesi ise metinlerdir (Özbay, 2003). Türkçe dersinde kullanılan kaynak metinler; toplumun geleneklerini, dilini, ahlâk anlayışını, değerlerini kısaca kültürel ve estetik değerlerinin toplandığı yazılı ve sözlü eserlerdir. Bu eserler vasıtasıyla ana dili sevgisi ve bilincinin oluşturulmasını amaçlayan Türkçe öğretiminde, bu bilincin yerleştirilmesi Türk kültürü ve zevkinin aynası niteliğindeki seçkin edebi metinler vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir (Karakuş, 2010; Kavcar, Sever ve Oğuzkan, 2004).

Özbay (2003)'a göre Türkçe öğretiminde derslerde kullanılan öğretim araçları arasında % 94.44 oranıyla ders kitapları ve bu kitapların ana malzemesi olan metinler gelmektedir. Metinler, genç beyin ve ruhlara, evrensel insan ruhunun karmaşık duygularının hassasiyetlerinin tanıtılmasındaki temel araçlardan biridir. Bu metinler aracılığıyla zamanın çarkında döne döne billurlaşmış millî zevkin tattırılması ve ulusal kültürün estetik bir anlayışla dilin incelik, güzellik ve zenginlikleriyle birleştirilerek sunulması gerekmektedir (Çetişli, 2006). Sakaoğlu ve Alptekin (2009)'e göre Türk kültürünün nirengi noktalarından biri olan Nasreddin Hoca ve fıkraları verdiği mesajlarla eğitimin her kademesinde kullanılacak önemli türler arasında yer alır. Türk fıkraları içerisinde en çok

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Nasreddin Hoca'ya İlişkin Algıları

derlenen ve yazıya geçirilen fıkraların başında gelen Nasreddin Hoca fıkraları; bireyselden toplumsala ulusal Türk kültüründen evrensele uzanan geniş yelpazesıyla ulaştığı estetik zevk anlayışı doğrultusunda kültürel değerlerimizin aynası niteliğindedir (Elçin, 1998; Özçelik, 2005). Alptekin (2009)'e göre ise özellikle Türkçe dersleri Nasreddin Hoca fıkralarının düzenlenmiş nitelikli metinler olarak kullanılabilmesi önemli mecralardan birisidir. Baki ve Karakuş (2014)'a göre fıkralar, Türkçe dersinde kaynak metin olarak kullanıldığında; eğitici, öğretici, düşündürücü, kültür ve gelenek aktarıcısı, farklılıkları gösterici, psikolojik açıdan rahatlatıcı olma işlevlerine sahiptir. Duran (2012)'a göre ise Hoca'nın fıkralarının Türkçe öğretiminde konuşma, yazma becerileri, kelime hazinesinin geliştirilmesi gibi pek çok becerinin gelişiminde ders kitapları ve sınıf içerisinde aktif olarak kullanılacak araçlardır. Çiçekler (2006)'e göre de ana dili öğretiminde fıkralar üstün niteliklere sahiptir. Bununla birlikte Nasreddin Hoca ve fıkraları Türkçe öğretiminde yaratıcı ve eleştirel düşünmenin (Temizkan, 2011); mizahın geliştirilmesinde (Özdemir, 2010; Türkmen, 2008), toplumsal değerlerin öğretilmesinde ve eğitimde sahip olduğu niteliklerle önemli işlevler üstlenir (Batur, Sır ve Hafız; 2012).

Nasreddin Hoca fıkraları, 2005 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okutulması uygun görülen 100 temel eser arasında yer almaktadır. Buna karşın, Baki ve Karakuş (2014) tarafından yapılan araştırmada, Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2006) sınıf düzeylerine göre ders kitaplarında yer alacak okuma ve dinleme metin türleri arasında fıkra türüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programında da (MEB, 2015) sonuçlar benzer şekildedir. Özcan (2008)'a göre bilge kişiliği, sevimli tipi ve eşeğiyle Nasreddin Hoca'nın oluşturduğu kompozisyon çocuklar için eğlenceli ve eğitici bir malzemedir.

Türk kültürü ve eğitiminde kimlikel bir kod oluşturan Nasreddin Hoca ve fıkralarıyla ilgili alan yazında çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Başgöz, 1999; Bilik, 2004; Boratav, 1996, 1992; Özdemir, 2008; Özdemir, 2010; Özünel, 2008; Sakaoğlu 1992, 2005; Şanlı, 2009; Şimşek, 2008; Türkmen, 1989; Yıldırım, 1999). Nasreddin Hoca'nın eğitimci kimliği ve fıkralarındaki eğitici mesajlarına ilişkin de ilgili alan yazında çeşitli araştırmalar da mevcuttur (Akkaya, 2013; Bulut ve Kuşdemir, 2013; Duran, 2012; Tekşan, 2012; Temizkan, 2011; Türkmen, 2008; Ülper, 2002). Gerek Nasreddin Hoca gerekse kültürümüzün diğer mihenk taşları olan kişi ve edebi eserlerin tanıtılmasında ana dil eğitimi yoluyla en temel bilgileri verecek olan Türkçe öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Bu bağlamda özellikle millî kültür ve değerlerimizin tanıtılmasında önemli bir işlevi icra eden Türkçe öğretmenleri, dilin ve edebiyatın zevkine varmış, ciddi bir bilgi birikimine ve metotlu metin çözme tecrübesine sahip olmasının yanında üstün ve evrensel değerleri kimliğinde pedagojik formasyonu ile birleştirerek sunan bir sanat eğitimcisidir (Çetişli, 2006). Bununla birlikte ilgili alan yazında dil ve kültür zevkini Türkçe derslerinde bu metinler aracılığıyla tattıracak olan öğretmenler ve öğretmen adaylarının

Nasreddin Hoca'yı algılama ve değerlendirmelerine ilişkin bir araştırmaya ulaşılammıştır. Bu araştırmayla Türkçe öğretmeni adaylarının kültürümüzün mihenk taşlarından biri olan Nasreddin Hoca'ya bakış açılarının ve algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaca bağlı olarak belirlenen alt amaçlar ise Türkçe öğretmeni adaylarının;

1)Nasreddin Hoca'ya ilişkin oluşturduğu metaforlar nelerdir?

2)Nasreddin Hoca'ya ilişkin oluşturduğu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma metodolojisiyle gerçekleştirilen bu araştırmada katılımcıların görüşlerinin belirlenmesi ve araştırılan olgulara yönelik oluşturulan problem cümlelerine cevap bulmak için olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bu olgular günlük yaşam içerisindeki deneyim, algı, yönelim, kavram ve durumlar gibi çeşitli boyutlarla karşımıza çıkmakla birlikte bu tanışık olma hali bu kavramları tam olarak algıladığımız anlamına gelmemekle birlikte bu kavramların daha net bir şekilde ortaya konulması bu desene sağlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örneklem türlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklemeyle belirlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu örnekleme yoluyla belirlenmiş olan katılımcılar; 2015-2016 akademik yılı bahar döneminde Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören 17'si (%42.5) erkek ve 23'ü (%57.5) kız olmak üzere toplam 40 Türkçe öğretmeni adayından oluşmaktadır. Katılımcıların gönüllülük esasına bağlı olarak Halk edebiyatı dersi almış olan 2. Sınıftan mezun öğretmen adayları içerisinde seçilmiştir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2015-2016 akademik yılı bahar döneminde Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören 40 Türkçe öğretmeni adayıyla,
2. Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmelerde kullanılan görüşme formundan elde edilen metaforlar ve bunlara ilişkin açıklamalarla sınırlı tutulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Nasreddin Hoca'ya İlişkin Algıları

Bu araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının Nasreddin Hoca'ya ilişkin algılarını belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından hazırlanan Metafor Belirleme Formu (MBF) kullanılmıştır. MBF'nin hazırlanmasında alan yazında metaforların bir araç olarak kullanıldığı araştırmalar (Cerit, 2006, 2008; Girmen, 2007; Güneşli ve Aslan, 2008; Güven ve Güven, 2009; Inbar, 1996; Saban, Koçbeker ve Saban, 2006; Tamimi, 2005) incelenmiştir. Bu araştırmalardan hareketle oluşturulan formun giriş bölümünde "metafor" kavramına ilişkin kısa bir açıklama ve metafor örneklerine yer verilmiş, araştırmacının amacı açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Formun ikinci bölümünde ise katılımcıların "Nasreddin Hoca'ya" ilişkin algılarını tespit etmek için "Nasreddin Hoca..... gibidir. Çünkü" ifadesindeki boşlukları doldurmaları istenmiştir. Bu kavramlara ilişkin bir sorudan oluşan formda katılımcılardan, öğretmen adaylarının algılarının derinlemesine incelenmesi ve daha çok sayıda metafora ulaşmak için her bir kavrama ait beş adet metafor ve bu metaforlara ilişkin benzetme yönlerini de ifade etmeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu araştırmada, metafor belirleme formuyla elde edilen nitel veriler, içerik analiziyle çözümlenmiştir (Özdemir, 2010; Punch, 2005). Nitel verilerin sayılara indirgenmesini sağlayan bu teknikte amaç; güvenilirliği arttırmak, yanlılığı azaltmak, kategoriler ve temalar arasında karşılaştırma yapılmasına olanak sağlamak ve küçük ölçekli bir araştırmanın sonuçlarının geniş ölçekli araştırmalarla sınanmasına olanak sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada katılımcıların Nasreddin Hoca'ya ilişkin ürettikleri metaforlardan oluşan verilerin analizinde, içerik analizi türlerinden kategorisel analiz kullanılmıştır. Bu analizde önceden belirlenmiş mesaj birimlere (kodlara), ardından da bu kodlar önceden saptanmış belli ölçütlere göre sınıflandırılır (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

Araştırmada, bu çerçevede alan yazında metaforların analizinde yaygın olarak kullanılan Saban (2008)'in belirlediği şu aşamalar takip edilmiştir: 1. Adlandırma (kodlama) aşaması, 2. Eleme ve arıtma aşaması, 3. Derleme ve kategori geliştirme aşaması, 4. Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması. 5. Verilerin bilgisayar ortamına aktarılması, düzenlenmesi ve analizi.

Adlandırma (kodlama) aşaması: Bu aşamada katılımcılara verilen formlarda Nasreddin Hoca kavramına ilişkin üretilen metaforlar değerlendirilmiş ve metaforların belirgin bir şekilde ifade edilip edilmediği incelenmiştir. Araştırma etiği gereği katılımcıların isimleri kullanılmamış, bu nedenle cinsiyetlerine, bölümlerine ve formlardaki sıra numaralarına ilişkin tanıtıcı kodlamalar yapılmıştır. Bu kısaltmalarda, erkek öğretmen adayı (E), kadın öğretmen adayı (K), sıra numarası (1, 2, 3...) olarak kodlanıp her bir form sınıflandırılmıştır. Ardından formlarda yer alan metaforlar kodlanarak alfabetik sıraya konulduktan sonra geçici olarak listelenmiştir.

Eleme ve arıtma aşaması: Bu aşamada metaforlar geçerli olmaları açısından incelendikten sonra benzer ve ortak nitelikleri bakımından tasnif edilmiş ve elde edilen veriler tekrar alfabetik sıraya göre sınıflandırılmıştır.

Derleme ve kategori geliştirme aşaması: Bu aşamada Nasreddin Hoca'ya ilişkin her bir öğretmen adayının ürettiği 5 metafor, bütün öğretmen adaylarının ürettiği toplam 200 metafor; (1) metaforun konusu, (2) metaforun kaynağı, (3) metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki açısından analiz edilerek elde edilen ortak özelliklerine göre kategoriler altında toplanmıştır (Saban, 2008). Bu işlem sonucunda metaforlar; *Kültür Elçisi, Güldüren Düşünce, Bilge, Pusula, Döner Ayna, Sonsuz Kelam, Cevher* olmak üzere toplam yedi kavramsal kategori altında toplanmıştır.

Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması: Araştırmada geçerliliği sağlamak amacıyla veri analizi süreci detaylı olarak anlatılmış ve bulguların sunulmasında katılımcıların ifadeleri temel veriler olarak kabul edilmiştir. Ayrıca veri toplama süreci, araştırmacının süreç içerisindeki rolü veri toplama başlığı altında anlatılmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan veri analizinin güvenilirliğini sağlamak için elde edilen veriler, iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Her iki uzmana, kavramsal kategoriler ve bu kategorilerin eşleştirileceği metafor listeleri verilerek verileri eşleştirmeleri istenmiştir. Bu eşleştirmeler, araştırmacının yaptığı eşleştirmelerle karşılaştırılmış, araştırmacı ve uzman incelemesi sonucunda görüş birliği ve görüş ayrılığı olan değerlendirmeler belirlenerek görüş ayrılığına düşülen durumlarda diğer uzman ile ortak görüş alınarak yeniden değerlendirme yapılmıştır. Analizler sonucunda Miles ve Huberman (1994) formülünden ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş birliği}}{[\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}] \times 100}$) yararlanılarak araştırmacı ve uzmanlar arasındaki görüş birliği ve ayrılıklarının, araştırmanın güvenilirliği üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda araştırmacı ve uzmanların görüşleri arasındaki uzlaşma (güvenirlik) %73 ve %85 olarak bulunmuştur.

Verilerin bilgisayar ortamına aktarılması, düzenlenmesi ve analizi: Bu analizler sonucunda elde edilen kategoriler ve bu kategorilerdeki metaforlara ilişkin veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak katılımcıların frekans (*f*) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmış ve elde edilen bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Türkçe öğretmeni adaylarının "Nasreddin Hoca" kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlara ilişkin bulgular sunulmuştur. Araştırmadaki kategorilerin oluşturulmasında Nasreddin Hoca'nın özelde Türk milletine genelde tüm dünyaya seslenen evrensel dili esas alınmış ve tüm dünyada sahip olduğu o şöhretin fıkralarıyla yansıttığı gerçeklikten yola çıkılmıştır (Özdemir, 2010). Araştırmada elde edilen metaforlar *Kültür Elçisi, Güldüren Düşünce, Bilge, Pusula, Döner Ayna, Sonsuz Kelam, Cevher* olmak üzere yedi kavramsal kategori altında toplanmıştır.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Nasreddin Hoca'ya İlişkin Algıları

Araştırmada 40 katılımcıdan elde edilen toplam 200 metafordan hareketle oluşturulan kavramsal kategorilerin cinsiyete göre frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Nasreddin Hoca'ya ilişkin oluşturulan metaforların kategorilere göre dağılımının frekans (f) ve yüzde (%) değerleri

Kategori	Kız ₍₂₃₎		Erkek ₍₁₇₎		Toplam ₍₄₀₎	
	(f)	%	(f)	%	(f)	%
Kültür Elçisi	12	10.81	10	11.23	22	11.00
Güldüren Düşünce	23	20.72	15	16.85	38	19.00
Bilge	17	15.31	19	21.34	36	18.00
Pusulâ	22	19.81	22	24.71	44	22.00
Döner Ayna	11	9.90	9	10.11	20	10.00
Sonsuz Kelam	16	14.41	10	11.23	26	13.00
Cevher	10	9.00	4	4.49	14	7.00
Toplam	111	100	89	100	200	100

Tablo 1’e göre kız öğretmen adayları en çok “Güldüren Düşünce” kategorisinde (f=23, %20.72), erkek öğretmen adayları da “Pusulâ” (f=22, %24.71) kategorisinde metafor üretmişlerdir. Tüm öğretmen adayları açısından yapılan değerlendirmede ise “Pusulâ” (f=44, %22.00) kategorisi en çok metafor üretilen kategoridir.

Araştırma kapsamında elde edilen metaforlara ilişkin kategorilerin Türkçe öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre değerlendirilmesine ilişkin bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Kategori 1: Kültür Elçisi Olarak Nasreddin Hoca

Türkçe öğretmeni adaylarının, Nasreddin Hoca’yı bir “Kültür Elçisi” olarak algılayıp bu algının üzerinden çeşitli metaforlar ürettikleri görülmektedir. Bu kategoride öğretmen adaylarının ürettikleri metaforların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Kültür elçisi kategorisine ilişkin metaforlar

Metafor	Temayı Temsil Eden Katılımcı					
	Kız ₍₂₃₎		Erkek ₍₁₇₎		Toplam ₍₄₀₎	
	f	(%)	f	(%)	f	(%)
Anadolu	1	8.33	1	10.00	2	9.09
Gelenek	1	8.33	-	-	1	4.54
Merdiven	1	8.33	-	-	1	4.54
Memleket	1	8.33	-	-	1	4.54
Köprü	1	8.33	2	20.00	2	9.09
Kültür	-	8.33	1	10.00	1	4.54
Tarihi eser	2	16.66	-	-	2	9.09
Tarih	1	8.33	-	-	1	4.54
Kök	-	-	1	10.00	1	4.54
Altın	-	-	1	10.00	1	4.54
Akciğer	-	-	1	10.00	1	4.54
Bayrak	1	8.33	-	-	1	4.54
Temel taş	-	-	1	10.00	1	4.54
Gökkuşuğu	1	8.33	-	-	1	4.54

Biz	-	-	1	10.00	1	4.54
Evin direği	1	8.33	-	-	1	4.54
Toplum	-	-	1	10.00	1	4.54
Halk	1	8.33	-	-	1	4.54
Toplam	12	54.54	10	45.45	22	100

Tablo 2'ye göre kız öğretmen adayları Nasreddin Hoca'yı en çok "tarihi eser" (f=2, %16.66) metaforuyla ifade ederken erkek öğretmen adayları ise "köprü" (f=2, %20.00) metaforuyla ifade etmişlerdir. Bu kategori tüm öğretmen adayları tarafından ise en çok "Anadolu" (f=2, %9.09), "köprü" (f=2, %9.09) ve "tarihi eser" (f=2, %9.09) metaforlarıyla temsil edilmiştir.

Kategori 2: Güldüren Düşünce Olarak Nasreddin Hoca

Türkçe öğretmeni adaylarının, Nasreddin Hoca'yı "Güldüren Düşünce" olarak algılayıp bu algının üzerinden çeşitli metaforlar ürettikleri görülmektedir. Bu kategoride Türkçe öğretmeni adaylarının ürettikleri metaforların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. *Güldüren düşünce kategorisine ilişkin metaforlar*

Metafor	Temayı Temsil Eden Katılımcı					
	Kız ₍₂₃₎		Erkek ₍₁₇₎		Toplam ₍₄₀₎	
	f	(%)	f	(%)	f	(%)
Bilmece	3	13.04	2	13.33	5	13.15
İroni	-	-	1	6.66	1	2.63
Deniz	1	4.34	-	-	1	2.63
Fıkra	2	8.69	-	-	2	5.26
Komik	1	4.34	-	-	1	2.63
Şaka	1	4.34	-	-	1	2.63
Nükte	2	8.69	-	-	2	5.26
Tebessüm	1	4.34	-	-	1	2.63
Yağmur	1	4.34	-	-	1	2.63
Büyücü	-	-	1	6.66	1	2.63
Bülbül	-	-	1	6.66	1	2.63
Efsun	-	-	1	6.66	1	2.63
Oyun	-	-	1	6.66	1	2.63

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Nasreddin Hoca'ya İlişkin Algıları

Soru	-	-	1	6.66	1	2.63
Kahkaha	1	4.34	-	-	1	2.63
Güldürü kuşağı	1	4.34	-	-	1	2.63
Maceralı oyun	1	4.34	-	-	1	2.63
Ters köşe	1	4.34	-	-	1	2.63
Ters eşek	1	4.34	-	-	1	2.63
Ateş	-	-	1	6.66	1	2.63
Yağmur damlası	1	4.34	-	-	1	2.63
Elektrik şoku	1	4.34	-	-	1	2.63
Terazi	-	-	1	6.66	1	2.63
Doğa	1	4.34	-	-	1	2.63
Padişah	1	4.34	-	-	1	2.63
Papağan	-	-	1	6.66	1	2.63
Anahtar	1	4.34	-	-	1	2.63
Eleştirmen	1	4.34	-	-	1	2.63
Çay	-	-	1	6.66	1	2.63
Hastalık	-	-	1	6.66	1	2.63
Uyanık	-	-	1	6.66	1	2.63
İhtimal	-	-	1	6.66	1	2.63
Toplam	23	60.52	15	39.47	38	100

Tablo 3'e göre kız öğretmen adayları Nasreddin Hoca'yı en çok "bilmece" (f=3, %13.04), "fıkra" (f=2, %8.69) ve "nükte" (f=2, %8.69) metaforlarıyla, erkek öğretmen adaylarıysa "bilmece"(f=2, %13.33) metaforuyla ifade etmişlerdir. Bu kategori tüm katılımcılar açısından değerlendirildiğinde en çok üretilen metaforun "bilmece" (f=5, %13.15) olduğu görülmektedir.

Kategori 3: Bilge Olarak Nasreddin Hoca

Türkçe öğretmeni adaylarının, Nasreddin Hoca'yı "Bilge" olarak algılayıp bu algının üzerinden çeşitli metaforlar ürettikleri görülmektedir. Bu kategoride öğretmen adayları tarafından ifade edilen metaforların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Bilge kategorisine ilişkin metaforlar

Metafor	Temayı Temsil Eden Katılımcı		
	Kız ₍₂₃₎	Erkek ₍₁₇₎	Toplam ₍₄₀₎

	<i>f</i>	(%)	<i>f</i>	(%)	<i>f</i>	(%)
Kitap	11	64.70	6	31.57	17	47.22
Bilgin	-	-	1	5.26	1	2.77
Dost	1	5.88	-	-	1	2.77
Bilgi	-	-	1	5.26	1	2.77
Bilgi küpü	-	-	1	5.26	1	2.77
Filozof	1	5.88	1	5.26	2	5.55
Bilge	-	-	1	5.26	1	2.77
Hava	-	-	1	5.26	1	2.77
Kader	-	-	1	5.26	1	2.77
Küp	1	5.88	-	-	1	2.77
Akıl hocası	-	-	2	10.52	2	5.55
Âlim	1	5.88	-	-	1	2.77
Zeki çocuk	1	5.88	-	-	1	2.77
Zekâ	-	-	1	5.26	1	2.77
İlaç	-	-	1	5.26	1	2.77
Tuz	-	-	1	5.26	1	2.77
Huzur	-	-	1	5.26	1	2.77
Yemek	1	5.88	-	-	1	2.77
Toplam	17	47.22	19	52.77	36	100

Tablo 4'e kız öğretmen adayları Nasreddin Hoca'yı en çok "kitap" (f=11, %64.70) metaforuyla ifade ederken benzer şekilde erkek öğretmen adayları da en çok "kitap" (f=31.57, %31.57) metaforuyla ifade etmişlerdir. Tüm öğretmen adayları açısından yapılan değerlendirmede ise "kitap" (f=44, %31.57) bu kategoride en çok üretilen metafordur.

Kategori 4: Pusula Olarak Nasreddin Hoca

Bu kategoride Türkçe öğretmeni adaylarının, Nasreddin Hoca'yı "Pusula" olarak algılayıp bu algının üzerinden çeşitli metaforlar ürettikleri görülmektedir. Bu kategoride öğretmen adayları tarafından ifade edilen metaforların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. *Pusula kategorisine ilişkin metaforlar*

Metafor	Temayı Temsil Eden Katılımcı					
	Kız ₍₂₃₎		Erkek ₍₁₇₎		Toplam ₍₄₀₎	
	<i>f</i>	(%)	<i>f</i>	(%)	<i>f</i>	(%)
Öğretmen	3	13.63	3	13.63	6	13.63
Işık	-	-	8	36.36	8	18.18
Güneş	1	4.54	3	13.63	4	9.09
Pusula	2	9.09	1	4.54	3	6.81
Yıldız	1	4.54	2	9.09	3	6.81
Fener	1	4.54	1	4.54	2	4.54
Lamba	1	4.54	-	-	1	2.27
Kutup yıldızı	1	4.54	-	-	1	2.27
Mum	2	9.09	-	-	2	4.54
Yol	1	4.54	-	-	1	2.27
Kılavuz	-	-	1	4.54	1	2.27
Ata	-	-	1	4.54	1	2.27

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Nasreddin Hoca'ya İlişkin Algıları

Lider	1	4.54	-	-	1	2.27
Nefes	1	4.54	-	-	1	2.27
Nasihahat	1	4.54	-	-	1	2.27
Baba	2	9.09	1	4.54	3	6.81
Aile	1	4.54	-	-	1	2.27
Anne-baba	1	4.54	-	-	1	2.27
Abi	1	4.54	-	-	1	2.27
Dağ	-	-	1	4.54	1	2.27
Sopa	1	4.54	-	-	1	2.27
Toplam	22	50.00	22	50.00	44	100

Tablo 5'e göre kız öğretmen adayları Nasreddin Hoca'yı en çok "öğretmen" (f=3, %13.63); erkek öğretmen adaylarıysa en çok "ışık" (f=8, %36.36) metaforuyla ifade etmişlerdir. Tüm öğretmen adayları açısından yapılan değerlendirmede en çok üretilen metafor "ışık" (f=8, %18.18) bu metaforu takip eden "öğretmen" (f=3, %13.63) metaforudur.

Kategori 5: Döner Ayna Olarak Nasreddin Hoca

Bu kategoride Türkçe öğretmeni adaylarının, Nasreddin Hoca'yı "Döner Ayna" olarak algılayıp bu algının üzerinden çeşitli metaforlar ürettikleri görülmektedir. Bu kategoride Türkçe öğretmeni adayları tarafından ifade edilen metaforların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Döner ayna kategorisine ilişkin metaforlar

Metafor	Temayı Temsil Eden Katılımcı					
	Kız ₍₂₃₎		Erkek ₍₁₇₎		Toplam ₍₄₀₎	
	f	(%)	f	(%)	f	(%)
Ayna	3	27.27	3	33.33	6	30.00
Üçüncü göz	1	9.09	-	-	1	5.00
Su	1	9.09	2	22.22	3	15.00
Nefis	-	-	1	11.11	1	5.00
Tiyatro	1	9.09	-	-	1	5.00
Toprak	1	9.09	-	-	1	5.00
Hayal	1	9.09	-	-	1	5.00
Çevik	-	-	1	11.11	1	5.00
Gül	1	9.09	-	-	1	5.00
Çiçek	1	9.09	-	-	1	5.00
Çerçi	-	-	1	11.11	1	5.00
Mavi	1	9.09	-	-	1	5.00
Sis	-	-	1	11.11	1	5.00
Toplam	11	55.00	9	45.00	20	100

Tablo 6'ya göre kız öğretmen adayları Nasreddin Hoca'yı en çok "ayna" (f=3, %27.27) metaforuyla ifade ederken erkek öğretmen adayları da benzer şekilde en çok "ayna" (f=3, %33.33) metaforuyla ifade etmişlerdir. Tüm öğretmen adayları açısından yapılan değerlendirmede ise bu kategoride en çok "ayna" (f=6, %30.00) metaforu üretilmiştir.

Kategori 6: Sonsuz Kelam Olarak Nasreddin Hoca

Bu kategoride Türkçe öğretmeni adaylarının, Nasreddin Hoca'yı "Sonsuz Kelam" olarak algılayıp bu algının üzerinden çeşitli metaforlar ürettikleri görülmektedir. Bu kategoride öğretmen adayları tarafından ifade edilen metaforların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Sonsuz kelam kategorisine ilişkin metaforlar

Metafor	Temayı Temsil Eden Katılımcı					
	Kız ₍₂₃₎		Erkek ₍₁₇₎		Toplam ₍₄₀₎	
	f	(%)	f	(%)	f	(%)
Asır ötesi hatip	-	-	1	10.00	1	3.84
Şiir	1	6.25	1	10.00	2	7.69
Yağmur	1	6.25	-	-	1	3.84
Güneş	1	6.25	1	10.00	2	7.69
Kuş	3	18.75	-	-	3	11.53
Deniz	2	12.50	1	10.00	3	11.53
Dalga	-	-	1	10.00	1	3.84
Kum tanesi	-	-	1	10.00	1	3.84
Çınar ağacı	2	12.50	-	-	2	7.69
Çam ağacı	-	-	1	10.00	1	3.84
Mıknatıs	-	-	1	10.00	1	3.84
Ağaç	3	18.75	1	10.00	4	15.38
Evrensel değer	1	6.25	-	-	1	3.84
Bahçe	-	-	1	10.00	1	3.84
Dünya	1	6.25	-	-	1	3.84
Uzun yol	1	6.25	-	-	1	3.84
Toplam	16	61.53	10	38.46	26	100

Tablo 7'ye göre kız öğretmen adayları Nasreddin Hoca'yı en çok "ağaç" (f=3, %18.75) ve "kuş" (f=3, %18.75) metaforuyla ifade ederken erkek öğretmen adayları bu kategoride çeşitli metaforlar üretmişlerdir. Tüm öğretmen adayları açısından yapılan değerlendirmede en çok üretilen metafor ise "ağaç" (f=4, %15.38) metaforudur.

Kategori 7: Cevher Olarak Nasreddin Hoca

Bu kategoride Türkçe öğretmeni adaylarının, Nasreddin Hoca'yı "Cevher" olarak algılayıp bu algının üzerinden çeşitli metaforlar ürettikleri görülmektedir. Bu kategoride öğretmen adayları tarafından ifade edilen metaforların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Cevher kategorisine ilişkin metaforlar

Metafor	Temayı Temsil Eden Katılımcı					
	Kız ₍₂₃₎		Erkek ₍₁₇₎		Toplam ₍₄₀₎	
	f	(%)	f	(%)	f	(%)
İnci	1	10.00	1	25.00	2	14.28
Sihirli kutu	1	10.00	-	-	1	7.14
Elmas	-	-	1	25.00	1	7.14
Cevher	1	10.00	-	-	1	7.14
Sandık	1	10.00	-	-	1	7.14

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Nasreddin Hoca'ya İlişkin Algıları

Hediye kutusu	1	10.00	-	-	1	7.14
Hazine	2	20.00	-	-	2	14.28
Kapalı kutu	1	10.00	-	-	1	7.14
Melek	1	10.00	-	-	1	7.14
Hayal	1	10.00	-	-	1	7.14
Gömülü sandık	-	-	1	25.00	1	7.14
Namaz	-	-	1	25.00	1	7.14
Toplam	10	71.42	4	28.57	14	100

Tablo 8'e göre kız öğretmen adayları Nasreddin Hoca'yı "hazine" (f=2, %20.00) metaforuyla ifade ederken erkek öğretmen adaylarıysa bu kategoride "inci" (f=1, %25.00), "elmas" (f=1, %25.00) gibi çeşitli metaforlar üretmişlerdir. Tüm katılımcılar açısından yapılan değerlendirmede ise en çok üretilen metaforlar "inci" (f=2, %14.28) ve "hazine" (f=2, %14.28) metaforlarıdır.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda, Türkçe öğretmen adaylarının Nasreddin Hoca ile ilgili en çok Pusula kategorisinde metafor ürettikleri ve öğretmen adaylarının Nasreddin Hoca'nın gerek kimliği ve gerekse kimliğiyle bütünleşen fıkralarını, bireylere yol gösteren bir "Pusula" olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Bu kategoride öne çıkan "ışık", "öğretmen" "güneş" ve "baba" metaforları Nasreddin Hoca'ya ilişkin öğretmen adaylarının algılarının, Nasreddin Hoca'nın düşünce perspektifiyle örtüştüğünü ortaya koymaktadır. Önder (1971)'e göre Nasreddin Hoca, toplumun derdiyle dertlenip efkaranan ve bu efkârı, fıkralar aracılığıyla bir noktada toplayarak yansıtan bir halk adamıdır. Banarlı (1987)'ya göre de Nasreddin Hoca, eşsiz zekâsıyla Akşehirlilerin akıl hocası olurken fıkralarındaki hikmetleriyle de çağları aşan bir ışıktır. Çünkü Hoca, insanın kendi benliğini tanımasını gülerken düşündürme metoduyla tatbik etmiş toplumun öncüsü hikmet sahibi bir karakterdir (Şenocak, 2009). Bu bağlamda Nasreddin Hoca'nın fıkraları insan doğasının tüm boyutlarını ince bir düşünüş şekliyle ortaya koymayı amaçlayan eğlenceli araçlardır (Şenocak, 2009). "Pusula" kategorisinde topluma yön gösteren kimliğiyle ön plana çıkan Hoca, gerektiğinde Anadolu halkına o devirde fıkralarının ışığıyla yol gösteren bir öğretmen gerektiğinde onların içlerini aydınlatan bir güneş ve bir baba gibi koruyucu rollerle ön plana çıkmıştır. Nitekim Hoca, "İmamı Timur Olanın Peygamberi Cengiz'dir", "Gözümüz Aydın Filin Dişisi de Geliyor", "Ya Ben ya Timur ya da Eşek Ölür" gibi çeşitli fıkralarında Selçuklu Devleti ve Moğollar arasındaki mücadelelerin sebep olduğu karmaşayı anlatmaktadır (Sakaoğlu ve Alptekin, 2009). Şenocak (2009)'a göre toplumsal hayatın eşsiz savaşçısı olan Nasreddin Hoca, fıkralarıyla XIII. yüzyılda Moğol baskıları ve Haçlı seferleriyle umutsuzluğa düşen Anadolu halkına, ulusaldan evrensele uzanan boyutta dersler veren bir halk eğitimcisi ve bir öğretmendir (Akyüz, 2013; Dedebağı, 2007; Özçelik, 2008). Nasreddin Hoca'nın seçtiği iletişim kanalı ve öğretim metodu da bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Baki ve Aktaş'a (2013) göre Hoca'nın, fıkralarının yayıldığı saha etkisi ve güncelliği dikkate alındığında; Hoca, mesajı pasif konumda değil başlangıçtaki kişiselliğini

aşarak iletişimin “haberci işlev” ve “öğretici işlevi” ile öne çıkan bir iletişim metoduyla sunmaktadır. Bu durumun ortaya çıkışında iyi düzeyde Arapça ve Farsça bilen Nasreddin Hoca'nın müderrislik ve dini ilimlerdeki yetkinliği de etkilidir (Boratav, 1996; Şimşek, 2005). Bu bağlamda Nasreddin Hoca, en girift meseleleri beş duyuyu algılanacak düzeye indirgeyerek öğretimde sıklıkla kullanılan somutlaştırma metodunu tatbik etmiştir. Bununla birlikte Hoca, fıkralarıyla sorunlara sağduyulu çözümler getirerek bireyselden kollektif bilince uzanan bir şemsiye açmaktadır. Nitekim bu nitelikler fıkralardaki bilgelik ve düşünsel derinlikte açıkça görülmektedir (Batur ve arkadaşları, 2012). Ayrıca sosyal adalet için mücadele eden, toplumdaki sapmaları mizahî yolla düzeltmeyi amaçlayan bir eğitimci ve kılavuz olan Hoca, fıkralarıyla devirleri aşmış bir ışık olduğunu ortaya koymaktadır (Şimşek, 2005).

Türkçe öğretmeni adayları tarafından en çok metafor üretilen bir diğer kategori olan “Güldüren Düşünce” kategorisinde Nasreddin Hoca en çok “bilmece”, “fıkra” ve “nükte” metaforlarıyla ifade edilmektedir. Ayrıca bu kategoride “ironi”, “komik”, “şaka”, “kahkaha” gibi öne çıkan metaforlar incelendiğinde; Nasreddin Hoca'nın fıkralarının, kimliğiyle özdeşleştirildiği söylenebilir. *Dîvânü Lûgâti't-Türk'te* “küg” kelimesiyle ifade edilen fıkralar, kavramsal olarak birden fazla anlamı karşılayan bir yapıya sahip olmakla birlikte fıkralar; “hikâye, kıssa, nükte, mizah, lâtife, nekre” kelimelerle de ifade edilmiştir (Güzel ve Torun, 2008). Fıkraların anlamsal ve yapısal olarak sahip olduğu bu nitelik, Türkçe öğretmeni adayları tarafından bilmece çözmek gibi bir algıyla ortaya konulduğu söylenebilir ki bu sonuç ürettikleri “ironi” metaforuyla da desteklenmektedir. Çünkü Hoca, fıkralarındaki manaları; hiciv, nükte, istihza (ironi) yoluyla herkesin kendi zekâsına, anlama ve tasavvur gücüne göre tadına varmalarını sağlamaktadır (Engünün, 2000; Batur ve arkadaşları, 2012). Bu bağlamda “ironi” anlatılmak istenenin aksini söylemek olarak tanımlanırken (Öğüt Eker, 2003). Türkçe öğretmeni adaylarının ürettikleri “ters köşe”, “ters eşek”, “elektrik şoku” metaforları da Hoca'nın zıtlıkları ya da alakasız şeyleri bir arada cem etmesine ilişkin tavrıyla örtüşmektedir. Duran (2012) tarafından Nasreddin Hoca'ya ilişkin algılara dair yapılan araştırmada Hoca, “eşeğe ters binen” (n=53), “komik” (n=58); Bulut ve Kuşdemir (2013) tarafından yapılan araştırmadaysa “komik” (n=51) ve “eşeğe ters binen” (n=20), “eğlenceli” (n=13) olarak algılanmıştır. Bu sonuçlar da öğrencilerin ve öğretmen adaylarının benzer algılara sahip olduğunu göstermektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının Hoca ile ilgili ürettikleri bir diğer metafor olan “nükte” ise ince manalarla örtülü yarı şaka yarı ciddi sözlerin karşılığıdır ki nüktede amaç gülme değil gülerken düşündürmedir (Tural, 1993). Öğretmen adaylarının kullandığı metaforlardan biri olan “şaka” kavramı, Mevlana'nın düşünceleriyle örtüşmektedir. Mevlana'ya göre: “Şaka ve lâtife bir şey belletmeye yarar, onu ciddi gibi dinle; görünüşte lâtife oluşuna kapılma! Her ciddi şey, maskaralara göre maskaralık, şakadır, fakat akıllara göre de lâtifeler, ciddidir (Mevlânâ, IV).” Netice itibarıyla öğretmen adaylarının gülmeye dayalı olarak

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Nasreddin Hoca'ya İlişkin Algıları

ürettikleri metaforlardan biri de “komik”tir. H. Bergson’un “Gülme” adlı eserinde “komik” kavramı herkes tarafından gülme olarak karşılanan ve sadece zekâyâ hitap eden bir anlama sahipken nükte ise düşünüldüğünde çok daha ince anlamlar ifade eden bir kavramdır. Bu bağlamda komik kavramının karşılığı olan gülme eylemini “bir nevi içtimai jest” olarak gören Bergson, bu jestin toplumsala ilişkin faydası ve gerekliliğini vurgulamaktadır (Bergson, 1989; Göker, 1993). Nükte kavramı Hilmi Yavuz da ise “Mizah bir gülme biçimi değil, gülerken düşünme biçimidir.” ifadeleriyle karşılık bulur (Yavuz, 2002). Mizah; keskin, kıvrak bir zekâ ve aklın aşikâr olmasıdır ki bu minvalde düşünüldüğünde idrak etme, üst düzeyde kavrama ve çözümlenme gibi zihinsel becerileri içerir (Şimşek, 2005). Nükte söyleyen bir nüktedan olan Nasreddin Hoca, halkın bildiği bir sözü tersine çevirerek söyler ya da halkın kabul ettiği bir fikri gülünç bir şekilde sunar (Bergson, 1989). Bu çevirme işlemi sözü ironik bir düzlemde ele almaktır. Bu bağlamda Türkçe öğretmeni adaylarının Hoca ile ilgili kullandığı metaforlardan biri olan “ironi” kavramının da bu gerçeklikle örtüştüğü ve Hoca’nın gülme kavramının ardındaki gerçekliğinin de Türkçe öğretmeni adayları tarafından anlaşıldığı şeklinde değerlendirilebilir. Nasreddin Hoca bir müderris olmasının yanında tasavvufi terbiyeden de geçmiş bir insan-ı kâmilidir. Eğitimini ve tasavvufi kimliğini tanıtmadan, öğretmeden Nasreddin Hoca’nın fıkralarındaki kodların çözülmesi mümkün olmamakla birlikte onun müderrisliğini ve tasavvufi kimliğini yok sayarak onu sadece bir “gülme” aracı olarak değerlendirmek yerinde bir yaklaşım değildir. Mevlana’nın bu konudaki düşünceleri de bu fikri destekler niteliktedir: “Yemek yemek ve nükte söylemek, kâmile helâldir; mademki sen kâmil değilsin yeme ve sükût et! (Mevlânâ, I).” Nasreddin Hoca’nın mizahı keskin bir araç olarak kullandığı gerçekliği ancak gülmeyle ulaşmak istediği perspektifin derinliği idrak edildiğinde ortaya çıkacak bir hakikattir. Bu konuda fıkraları araç olarak kullanan Mevlana’da bu düşüncelerini şöyle dile getirir: Nükteler keskin bir çelik kılıç gibidir. Eğer kalkanın yoksa gerisin geriye kaç! Kalkansız bu elmasın karşısına gelme. Çünkü kılıca, kesmekten utanç gelmez. Ben bu sebepten kılıcı kına koydum; ters okuyan birisi, aykırı mana vermesin (Mevlânâ, I). Nitekim Nasreddin Hoca, günümüzde sadece “gülme” kavramıyla ön plana çıkarılarak adeta tek işlevinin güldürme olarak yansıtılmasının aksine, mizahın keskin kudretini yerli yerinde kullanarak gülerken düşündürme perspektifiyle bireyi sözün derin anlamına geçebilmeyi amaçlamaktadır (Artun, 2007). Bu bağlamda gülme eyleminin toplumsal boyutu da düşünüldüğünde ardında derin sırlar saklayan küçük hediye paketleri olan fıkralar, milletlerin kimlikli izlerini taşımaktadır ki “Her uygarlık biraz da gülmececiyle vardır (Armağan, 2003).”

Bir uygarlığın oluşması için milletin varlığını ortaya koyan parmak izi niteliğindeki ana malzeme kültürdür. Kültür, toplumun maddî ve manevî değerlerini kendinde toplayan yazılı ve sözel unsurların bütünü olup bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özgün ve dinamik bir bağdır (Fritzsche ve Oz, 2007). Bu bağ, örgün ve yaygın eğitimde sürekli kendini güncelleyen ve hayatın kendisi olan

değişim içinde yerini bulan bir akış oluşturur (Alas and Rees, 2006). Benzer şekilde kültürel mirasımız olarak Nasreddin Hoca da fıkralarıyla kendini güncelleyerek varlığını günümüzde sürdürmektedir. Nasreddin Hoca'nın bu özelliği, öğretmen adayları tarafından "Kültür Elçisi" kategorisiyle dile getirilmiştir. Bu kategoride en çok kullanılan "Anadolu", "tarihi eser" ve "köprü" metaforları Nasreddin Hoca'nın tarihsel kimliğinin öğretmen adayları tarafından etkin bir şekilde kavrandığını göstermektedir. Özdemir (2008)'e göre: "Nasreddin Hoca, Türk mizah belleğini ve bilgeliğini, yeni coğrafyalara ve medeniyetlere taşıyarak ölümsüzleşmiştir. Nasreddin Hoca fıkra külliyesi, insanlığın kültürel mirası ve belleğidir". Türk zekâsının kültürel bütünlüğünü zedeleyen sapma ve saptırmaları hesaba çeken Nasreddin Hoca, fıkralarıyla Anadolu sınırlarını aşarak dilden dile yayılırken günümüze de güncelliğini koruyarak yaygın etkisini hâlâ devam ettirmektedir (Ekici, 2008; Erman, 2000). Anadolu Türklerinin tecrübeyle derinleştirilmiş zekâsını, ince ve zengin idrakini yansıtan Nasreddin Hoca'nın bu misyonu, Türk devlet ve topluluklarında olduğu gibi tüm dünyada da haklı bir şöhretle karşılık bularak ulusaldan evrensele uzanan bir bakış açısıyla Türk kültür elçiliği yapmaktadır (Bayraktar, 2012; Çelik, 2007). Nasreddin Hoca'nın sözündeki bu etki Türkçe öğretmeni adayları tarafından "Sonsuz Kelam" kategorisinde "deniz" ve "ağaç" metaforlarıyla ifade edilmektedir. Bu kategori, Hoca'nın söylemindeki derinliğin etkisini ortaya koymakla birlikte "Bilge" kategorisi ve bu kategoride öne çıkan "kitap", "filozof" ve "akıl hocası" metaforları, Nasreddin Hoca'ya ilişkin Türkçe öğretmeni adaylarının algılarının, Hoca'nın kimliğiyle birebir örtüştüğünü göstermektedir. Bu sonuç ilgili alan yazındaki araştırmalarla da örtüşmektedir. Duran (2012) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim öğrencilerinin Nasreddin Hoca'yı "bilgili" (n=42), "öğüt veren" (n= 19) ve "zeki" (n=31), Bulut ve Kuşdemir (2013) tarafından yapılan araştırmada ise "zeki" (n=6), "bilgili" (n=6) ve "hazır cevap" (n=6) olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Ekici (2008)'ye ve Göçgün (1996)'e göre de bir halk filozofu olan Nasreddin Hoca, deniz gibi eşsiz idrakiyle her daim yeniden okunan bir kitap gibi ulusaldan evrensele kök salmış bir ağaç işleviyle herkese eriştiği daldaki lezzetiyle fıkra meyvelerinin lezzetini sunmaktadır. Feyzi Halıcı, fıkralardaki bu lezzeti şu ifadelerle dile getirir: "İnsanoğlu söyleyemediği, söyleyemeyeceği birçok gerçekleri fıkralarla dile getirir, fıkralarda yaşatır. Tarihi gerçekler, coğrafyalı gerçekler ve biyolojik gerçekler yediveren gül örneği fıkralarda çiçek açar, dal verir (Halıcı, 1981)."

Nasreddin Hoca'ya ilişkin algılar; "Döner Ayna" kategorisinde "ayna" ve "su"; "Cevher" kategorisindeyse "inci" ve "hazine" metaforlarıyla öne çıkmaktadır. Artun (2007)'a göre söz iskeletini mana incileriyle süsleyerek muhataba sunan Hoca'nın fıkraları bir inci gibi eşsiz kıymette bir cevherdir. Bu cevher, Nasreddin Hoca'nın kimliğinde demlenip Anadolu Türk kültürünün imbiğinden bazen bir su gibi damla damla akarken bazen de bu coğrafyanın renklerini bütünleştiren bir nehir gibi geçmişten geleceğe akıp durmaktadır. Şanlı (2009)'ya göre de Hoca'nın fıkraları toplumu ve insanı yansıtan bir ayna işlevine sahiptir. Bu bağlamda kelamın büyüsünü kullanan Hoca fıkralarındaki

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Nasreddin Hoca'ya İlişkin Algıları

manalara, döner bir ayna gibi herkesin kendini göreceği ve idrak edeceği seviyeden; herkesi kendi zekâsına, anlama ve tasavvur gücüne göre tadına vardırır (Engünün, 2000). “Sen de haklısın!”, “Sen de haklısın!” derken herkesin kendine ait bakış açısıyla doğruyu kendine göre yorumladığı, bu nedenle doğrunun çeşitli olduğunu kendi aynasından yansıtan Nasreddin Hoca'nın, insana kâinattaki her şeyin kendine has bir dille sürekli bir şeyler öğrettiği düşüncesi “evin duvarının çatlaması, sıvalarının dökülmesine” ilişkin benzetmesinde de görülmektedir. Dünyanın merkezi neresidir? sorusunda ise Nasreddin Hoca'nın: “İşte burasıdır.” cevabı da manidardır. Hakikatinde burada ifade edilmek istenen anlamlardan biri de her insanın hakikatine vardığında yani içindeki cevheri açığa çıkardığında başlı başına bir merkez olduğudur. Çünkü tüm kâinat, âlemin yaradılış gayesi olan insanın hizmetine verilmiştir. Bu bağlamda Nasreddin Hoca'nın üzerinde durduğu en önemli kavramın “insan” olduğu söylenebilir. Fıkralarında asıl olarak cemiyet içinde insanın kendini keşfetmesini amaçlayan Nasreddin Hoca, bu ilişkiyi açıklarken aslında insanın yaratıcı ile kâinat arasındaki berzah rolüne vurgu yapmaktadır. Böylece Hoca'nın, kâinatın ata direği olan insanı âlemle bütünleştirerek insanı kendi âlemini tanımaya sevk etmektedir.

Modern eğitim anlayışının da yeni yeni ulaştığı bilgi düzeyinde her öğrenci biricik ve tektir. Eğitimin varmak istediği, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde en tepedeki hedef; bireyin estetik güzellik ve zevk seviyesine ulaşmasıdır. Ancak bu estetik zevk seviyesine erişme, her bireyin kendi biricik ve teklüğündeki özgünlüğü bozmadan, muazzam bir bütünün parçası olduğunu bireye keşfettirerek yapılmalıdır. Bu noktada öğretmen bir orkestra şefi gibi herkesin kendi enstürmanını kendi sesi ve özgünlüğünü muhafaza edecek şekilde çalmasını sağlarken tüm sesleri ahenkle birleştirerek tek bir şarkı oluşturmaktır. Bu düşünce yapısıyla “ferdiyet” kavramını ön plana çıkararak asıl vurguyu “insan” kavramında özelleştiren Nasreddin Hoca, aslında eğitim sisteminin bugün ulaştığı bakış açısını yüzyıllar öncesinde fıkralarıyla ortaya koymaktadır. Ferdi farklılıklardan hareket eden Hoca; insanlara algı, kabiliyet ve yetenekleri ölçüsünde hitap ederek eğitimde bireysel farklılıkları ön plana çıkarmaktadır (Batur ve arkadaşları, 2012). Hoca'nın öğretmen kimliği günümüz öğretmen ve öğretmen adayları için yol gösterici olmasının yanında, eğitimin ana rolünü üstlenen öğretmenlerin eğitimi sürecinde de önemli bir figür olarak değerlendirilebilir.

Bu araştırma sonucunda elde edilen kategoriler incelendiğinde Nasreddin Hoca'ya ilişkin tüm algıların olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda kültürümüzün aktif tanıtıcılarından olan Hoca'nın öğretmen adayları üzerinde oluşturduğu algı, gelecek nesillere Hoca'nın tanıtılması adına sevindirici bir durum olarak değerlendirilebilir. Benzer şekilde Bulut ve Kuşdemir (2013)'ün araştırmasında da öğrenciler Nasreddin Hoca'yı sevdiklerini belirtmişler ve olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. Buna karşın Duran (2012) tarafından ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada Hoca, öğrencilerin %26'sı “yalancı” ve %21'i “hilekâr” olarak tanımlamaktadırlar. Bu

sonuçlar, çocukların Hoca'nın şahsî nitelikleriyle örtüşmeyen bir algıya sahip olduklarını göstermektedir. Bu algının sebeplerinden biri, Şimşek (2008)'in "fakelore" kavramıyla Hoca'ya isnat edilen eserler arasındaki sahte ve uydurma eserlere dikkat çekişinde bulunabilir. Yıldırım (1999)'a göre de Nasreddin Hoca'nın pek çok fıkrası tartışmalıdır. Sakaoğlu ve Alptekin (2009) tarafından yapılan araştırmada bu fıkralar dil, kültür ve Nasreddin Hoca'nın kimliğinden hareketle değerlendirilerek sahtelerinden ayrıştırılmıştır. Bu ayrıştırmaya rağmen ilgili araştırmada Hoca'ya karşı öğrencilerin sahip olduğu bu olumsuz algının ortadan kaldırılması ve bu yanlış algının önlenmesi gerekliliği açıkça görülmektedir. Çetin'e (2010) göre de Nasreddin Hoca'nın çocukların hayal dünyasında yer etmiş bir karakter olmamasından hareketle bu sorunun kaynağının tespit edilmesi için fıkraların nereden öğrenildiği gerçekliği de göz ardı edilmemelidir. Nitekim Bulut ve Kuşdemir (2013) tarafından yapılan araştırmada öğrenciler, Nasreddin Hoca'yı "hikâye kitaplarından" (n=136), "ders kitaplarından" (n=64) ve "öğretmenlerinden" (n=29); Duran (2012) tarafından yapılmış araştırmada ise "ders kitaplarından" (n=21), "öğretmenlerinden" (n=17) ve "hikâye kitaplarından" (n=45) öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlardan hareketle eğitim sürecindeki ana malzemelerden biri olan ders kitapları ve hikâye kitaplarının yanı sıra okulun ve öğretmenlerin bu süreçteki rolünün önemi de açıkça görülmektedir. Buna rağmen Baki ve Karakuş (2014) tarafından yapılan araştırmada Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2006) fıkra türünün ders içerisinde kullanılması gereken türler arasında yer almadığı tespit edilmiştir. İlgili araştırmada Türkçe ders kitapları içerisinde 5, 7 ve 8. sınıf kitaplarında Nasreddin Hoca ve fıkralarına hiç yer verilmediği sadece 6. sınıf kitabında tiyatro türüne dönüştürülmüş olarak yer verildiği tespit edilmiştir. Sakaoğlu ve Alptekin (2009)'e göre özellikle Türkçe dersleri, Nasreddin Hoca fıkralarının düzenlenmiş nitelikli metinler olarak kullanılabileceği önemli mecralardan birisidir. Duran (2012)'a göre ise Türkçe öğretiminde özellikle yazma, konuşma becerilerinin yanı sıra kelime hazinesinin zenginleştirilmesi, diyalog oluşturma, örnekleme ve kıyaslama gibi anlatımın temeli olan unsurların kazandırılmasında bu ürünlerin ders kitaplarında ve sınıf içerisinde kullanılması gerekmektedir. Ülkemizde eğitim sürecinde öğretmenlerin kullandığı temel aracın ders kitabı olması bununla birlikte Bulut ve Kuşdemir (2013)'ün ve Duran (2012)'in araştırmalarından elde edilen sonuçlardan bütün olarak düşünüldüğünde fıkraların öğrenildiği kaynakların önemi açıkça görülmektedir. Temizkan (2011)'a göre de yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren Nasreddin Hoca fıkraları, Türkçe derslerinde öğretmenler tarafından mutlaka kullanılması gereken metinlerdendir. Günümüz öğrencilerinin oyun ve eğlence merkezli öğrenme tarzları açısından bakıldığında Özcan (2008)'in da belirttiği gibi Nasreddin Hoca'nın bilge kişiliği, sevimli tipi ve eşeğiyle oluşturduğu kompozisyon çocuklar için eğlenceli ve eğitici bir malzemedir. İlgili araştırmalar bütün olarak değerlendirildiğinde Nasreddin Hoca'nın doğru bir şekilde tanıtılmasında öğretmenlere önemli görevler düşmektedir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Nasreddin Hoca'ya İlişkin Algıları

Türkçe öğretmenlerinin millî kültürümüz ve değerlerimizin tanıtılmasındaki rollerinden hareketle, öğretmenlerin yetiştirilmesi sürecinde gerek Nasreddin Hoca gerekse Türk kültürüne hizmet etmiş şahsiyetlerin doğru bir şekilde tanıtılması ve bu şahsiyetlerin gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılmasının gerekliliği açıkça görülmektedir. Nasreddin Hoca ve fıkralarının öğrencilerin duyuşsal nitelikleriyle uyumlu olarak derslerde aktif bir şekilde kullanımına ilişkin akademik çalışmalarla öğretmen adayları bu konuda bilinçlendirilebilir. Bu bağlamda yükseköğretimde drama, tiyatro gibi etkinliklerle Nasreddin Hoca gerçek kimliğiyle tanıtılarak bu kültür abidemizin, genç dimağlarda sürekli canlı tutulması sağlanabilir.

Kaynaklar

- Akkaya, A. (2013). Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında fıkralar: Nasreddin Hoca fıkraları. *Milli Folklor*, 25 (100), 171-181.
- Armağan, M. (2003). *Hilmi Yavuz ile Doğu'ya ve Batı'ya yolculuk*. İstanbul: Ufuk Kitapları.
- Artun, E. (2007). *Anonim halk edebiyatı nesri*. İstanbul: Bayrak Matbaası.
- Banarlı, N. S. (1987). *Nasreddin Hoca, resimli Türk edebiyatı tarihi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Baki, Y. ve Karakuş, N. (2014). Fıkra türünün eğitimdeki yeri ve Türkçe ders kitaplarındaki kullanılabilirliği. *Tarih Okulu Dergisi*, 7 (XVII), 785-812.
- Başgöz, İ. (1999). *Geçmişten günümüze Nasreddin Hoca*. İstanbul: Pan Yayınları.
- Bergson, H. (1989). *Gülme (Le Rire)*, Çev., Mustafa Şekip Tunç, İstanbul: MEB Yayınları.
- Batur, Z., Sır, A. N., & Hafız, B. (2012). Nasreddin hoca fıkralarında değer yargıları ve eğitim. *Turkish Studies*, 7(3), 583-596.
- Bilik, N. (2004). Nasreddin Hoca fıkralarının Pakistan'daki Nasreddin Hoca fıkralarıyla mukayesesi. *Nüsha*, 4(15), 53-62.
- Boratav, P. N. (1992). *Türk fıkraları ve Nasreddin Hoca*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Boratav, P. N. (1996). *Nasreddin Hoca*. İstanbul: Edebiyatçılar Derneği Yayınları.
- Bulut, P., & Kuşdemir, Y. (2013). Çocuk gözüyle Nasreddin Hoca. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 101-112.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramıyla ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Cerit, Y. (2006). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin okul kavramıyla ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(3), 669-699.
- Ciravoğlu, Ö. (1999). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Esin Yayıncılık.
- Çetin, Y. (2010). Okutan çizgiler. *Millî Folklor*, 22(85), 193-198.
- Çetişli, İ. (2006). Edebiyat eğitiminde edebî metnin yeri ve anlamı. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(169). [Online]: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/169/ismail.pdf.
- Çiçekler, S. (2006). *Anadil (Türkçe) öğretiminde fıkra metinlerinin kullanılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dedebağı, H. (2007). *Nasreddin Hoca fıkralarının eğitim yönünden değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

- Duran, E. (2012). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin Nasreddin Hoca ve Keloğlan'a ilişkin bilgi ve algı düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 7(2), 371-384.
- Enginün, İ. (2000). *Araştırmalar ve belgeler*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Fritzsche, D. J., and Oz, E. (2007). Personal values' influence on the ethical dimension of decision making. *Journal of Business Ethics*, 75, 335-343.
- Girmen, P. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Göker, C. (1993). *Gülme ve güldüren sanat türleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Gökşen, E. N. (1980). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güneyli, A., & Aslan C. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının 'anadili' kavramına ilişkin olarak kullandıkları mecazlar. *Proceedings International Conference on Educational Science ICES 08*, 23 June 2008, Famagusta, 890-901.
- Güven, B., ve Güven, S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde metafor oluşturma becerilerine ilişkin nicel bir inceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 503-512.
- Güzel, A., Torun, A. (2008). *Türk halk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Halıcı, F. (1981). *Konya fıkraları*. Konya.
- Halıcı, F. (1994). *Şair Burhaneddin'in Nasreddin Hoca Fıkralarını Şerh Eden Eseri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Inbar, D. (1996). The free educational prison: metaphors and images. *Educational Research*, 38(1), 77-92.
- Karakuş, N. (2010). *Türkçe öğretiminde kaynak metinlerin temalara uygunluğu yönünden düzenlenmesi ve değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kavcar, C. , Sever, S., & Oğuzkan, F. (2004). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2015). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-8. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Mevlânâ (1991). *Mesnevî*, I-IV, Çev. Veled Çelebi İzbudak, Gözden Geçiren: Abdülbaki Gölpinarlı. İstanbul: MEB Yayınları.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. (2nd. Ed.). USA: SAGE Publication.
- Önder, M. (1971). *Nasreddin Hoca*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özbay, M. (2003). *Öğretmen görüşlerine göre Ankara merkez ilköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.
- Özcan H. (2008). Halk edebiyatı metinlerinin çocuk edebiyatına kaynak olması ve örneklem olarak Dede Korkut hikâyeleri. *Turkish Studies*, 3(2), 587-602.
- Özçelik, M. (2005). *Nasreddin Hoca*. Eskişehir: Odun pazarı Belediyesi Yayınları.
- Özdemir, N. (2010). Mizah, eleştirel düşünce ve bilgelik: Nasreddin Hoca. *Millî Folklor*, 22(87), 27-40.
- Özdemir, N. (2008). Kültürel ekonomik imge olarak Nasreddin Hoca. *Milli Folklor*, 77,11- 20.
- Özdemir, S. M. (2012). Metaphoric perceptions of prospective teachers regarding the concept of curriculum. *Journal of Theoretical Educational Sciences*, 5(3), 369-393.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Nasreddin Hoca'ya İlişkin Algıları

- Özünel, E. (2008). Hoca Nasrettin, kahraman mı anti-kahraman mı, hilebaz mı, bilge mi? *Millî Folklor*, 20(78), 22-27.
- Punch, K. F. (2011). *Introduction to research methods in education*. London: SAGE Publication.
- Saban, A. (2008). İlköğretim I. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455.
- Saban, A., Koçbeker, B. N., & Saban, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(2), 461-522.
- Sakaoğlu, S. (1992). *Türk fıkraları ve Nasreddin Hoca*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2005). *Nasrettin Hoca fıkralarından seçmeler*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sakaoğlu, S., & Alptekin, A. B. (2009). *Nasreddin Hoca*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Şanlı, İ. (2009). Nasreddin Hoca fıkralarında kültürel unsurlar. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 261-272.
- Şimşek, F. I. (2008). Fakelore kavramı ve Nasreddin Hoca. *Millî Folklor*, 2(79), 84-89.
- Şenocak, E. (2009). Toplumsal hayatın eşsiz savaşçısı: Nasreddin Hoca. *Temrin Dergisi, Nasreddin Hoca Özel Sayısı*, İstanbul.
- Tamimi, Y. (2005). *Örgüt kültürünün metaforlarla analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Tekşan, K. (2012). Türkçe dersi öğrenme alanları açısından Nasrettin Hoca fıkralarının kullanılabilirliği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 271-287.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe öğretiminde yaratıcı düşünmeyi geliştirme bakımından Nasreddin Hoca fıkraları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 195-223.
- Tural, S. (1993). *Nekre ve nükte kavramlarının kültür içindeki yeri ve fonksiyonları, edebiyat bilimine katkılar*. Ankara: Ecdâd Yayım-Pazarlama.
- Türkmen, S.(2008). Türkçenin söz varlığında Nasreddin Hoca'nın yeri. *Karadeniz Araştırmaları*, 5(17),153-159.
- Ülper, H. (2002). *Nasrettin Hoca fıkralarının dil, üslup ve eğitim yönünden incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yavuz, H. (2002). *Budalalığın keşfi*. İstanbul: Can Yayınları.
- Yıldırım, A., ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, D. (1999). *Türk edebiyatında Bektaşî fıkraları*. Ankara: Akçağ Yayınları.